

УДК 811161.2;136

Оксана СКВАРОК

*старший викладач кафедри філологічних дисциплін та методики їх викладання у початковій школі Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (Україна, Дрогобич)
oa.skvarok@gmail.com*

СПЕЦИФІКА ФОРМУВАННЯ ТИПОВОЇ СЛОВОТВІРНОЇ ПАРАДИГМИ ЛОКАТИВНОГО ІМЕННИКА У КОГНІТИВНОМУ АСПЕКТІ

У статті з позицій основоцентричного словотвору висвітлюються закономірності та особливості структурування словотвірних парадигм локативних іменників, які в іменниковій системі української мови, з огляду на специфіку своєї семантики, становлять особливу лексичну мікросистему і як твірні ще не були об'єктом спеціальних дериватологічних студій; акцентується на тому, що когнітивний підхід до мови взагалі та її словотвірної підсистеми відкривають широкі перспективи бачення мови в усіх її різноманітних зв'язках з людиною, з її інтелектом і розумом, пізнавальною діяльністю, з усіма мисленнєвими процесами людини, спрямованими, зокрема, на творення нових номінативних одиниць.

Ключові слова: *основоцентричний словотвір, когнітивна лінгвістика, мовна картина світу, концепт, локативний іменник, дериваційний потенціал твірного слова, словотвірна парадигма, структура словотвірної парадигми, словотвірне значення.*

Лім. 15.

Oksana SKVAROK

senior lecturer of philological sciences and techniques of teaching in elementary school Department, Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University (Ukraine, Drohobych) oa.skvarok@gmail.com

THE SPECIFIC OF FORMATION OF TYPICAL WORD- FORMATION PARADIGM OF LOCATIVE NOUN IN A COGNITIVE ASPECT

Peculiarities of structure of word-formation paradigms of locative nouns are analyzed in the article from the position of word-formation based on the basis. These nouns present special lexical microsystem and as formative nouns they were not the object of special derivative researches. The cognitive approach to the language and its word-formation subsystem open wide perspectives of seeing language in all its various relations with a man, his intellect and mind, cognitive activity, with all thinking processes which are directed to creation of new nominative units. The researches of word-formation potential of locative nouns are made on the conceptual

principles: 1) filling and composition of word-formation paradigms are depended first of all on semantic structure of a basic word; 2) the structure of derivative models are defined by the dynamics of denotative and associative sem in the act of derivation; 3) the pragmatics of a basic word is important for definition of peculiarities of structure of word-formation paradigms. Because the basic word often takes part in the act of derivation on the basis of its connotations, pragmatics elements, signs, which are not directly included in a word semantics.

Key words: *word-formation based on a basis, cognitive linguistics, language picture of the word, concept, locative noun, derivative potential of a formative word, word-formation paradigm, structure of a word-formation paradigm, word-formation meaning.*

Ref. 15.

Оксана СКВАРОК

*старший преподаватель кафедры филологических дисциплин
и методики их преподавания в начальной школе Дрогобычского
государственного университета имени Ивана Франко (Дрогобыч,
Украина) oa.skvarok@gmail.com*

СПЕЦИФИКА ФОРМИРОВАНИЯ ТИПОВОЙ СЛОВООБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ПАРАДИГМЫ ЛОКАТИВНОГО СУЩЕСТВИТЕЛЬНОГО В КОГНИТИВНОМ АСПЕКТЕ

В статье с позиций основоцентрического словообразования освещаются закономерности и особенности структурирования словообразовательных парадигм локативных существительных, которые в системе имен существительных украинского языка, принимая во внимание специфику их семантики, составляют особую лексическую микросистему и как исходные еще не были объектом специальных дериватологических исследований; акцентируется на том, что когнитивный подход к языку вообще и его словообразовательной подсистеме открывают широкие перспективы видения языка во всех его разнообразных связях с человеком, с его интеллектом и умом, познавательной деятельностью, со всеми мыслительными процессами человека, направленными, в отдельности, на образование новых номинативных единиц.

Ключевые слова: *основоцентрическое словообразование, когнитивная лингвистика, языковая картина мира, концепт, локативное существительное, деривационный потенциал слова, словообразовательная парадигма, словообразовательное значение.*

Лит. 15.

Постановка проблеми. Сучасна українська дериватологія за досить короткий період часу ознаменувалася вагомими досягненнями перспективного основоцентричного напрямку дослідження словотвірних проце-

сів, які характеризуються зміщенням акцентів з дериваційного форманта на твірну основу і вивченням системи дериватів, об'єднаних спільністю твірної основи. Основою центричний словотвір спрямований не тільки на дослідження самих процесів деривації, але й на встановлення тих ономазіологічних категорій, що створюються шляхом деривації. Отже, основою центричне дослідження словотвору здійснюється із врахуванням тісного зв'язку номінативної і когнітивної діяльності людини, відтак здійснюється у руслі сучасної когнітивної лінгвістики. Послідовний, систематичний аналіз системи дериватів на базі локативних іменників з позицій основою центричного словотвору в українській мові не здійснювався. Зазначеним обумовлена актуальність нашого дослідження.

Аналіз досліджень. На об'єктивну неминучість появи і розвитку нових підходів до вивчення словотвору вказував ще на початку 60-х років минулого століття основоположник сучасної української дериватологічної школи І. І. Ковалик. Накреслені ученим шляхи дослідження словотворчих процесів реалізуються останніми роками у розробці основою центричного (логіко-номінативного) аспекту вивчення словотвору у дослідженнях Грещука В., Бачкура Р., Валюх З., Джочки І., Ципердук О., Пославської Н. та ін. [5; 6; 3; 15]. Окреслюючи основні проблеми української основою центричної дериватології, В. В. Грещук вказує на необхідність дослідження ряду нових теоретичних і практичних проблем, які при формантоцентричному підході залишалися поза увагою дослідників. До найважливіших питань, що потребують теоретичного осмислення, мовознавець відносить дериваційну валентність, потенції і спроможність твірного слова, зумовленість дериваційної потенції твірних однієї лексико-семантичної групи їхніми формально-смысловими особливостями, способи освоєння семантичних інгредієнтів твірного слова у смислової структурі похідного у процесах деривації, парадигматику й синтагматику твірних основ, принципи класифікації й опису похідних за ознаками твірних слів.

Новий підхід враховує тісний зв'язок процесів деривації з категоріальною структурою мислення, тісно пов'язує словотвір з теорією номінації і активною мисленнево-мовленневою діяльністю людини, передбачає «активний» підхід до словотворчих одиниць, коли аналіз цих одиниць здійснюється в динамічному, функціональному аспекті [2]. Об'єктами дослідження стають і словотворчий процес, і твірне слово (ТС) як база номінації, і похідне слово (ПС), яке розглядається як особливо структурована семантична одиниця.

Постановка і вирішення завдань основою центричного словотвору можливі лише при проведенні досліджень словотворчих процесів із

залученням знань з інших гуманітарних наук – психології, філософії, культурології, на межі лінгвістики з цими науками, тобто у новому науковому напрямку – когнітивістиці. Представники цього напрямку, досліджуючи, як пов'язані мовні форми зі структурами людських знань, а також те, як вони представлені в голові людини, спрямовують свої наукові пошуки на розвиток таких розділів когнітивної лінгвістики, як когнітивна семантика, когнітивний синтаксис, когнітивна граматика [12].

М. П. Кочерган зазначає, що когнітивна лінгвістика повертає дослідження мовних явищ «до тих парадигм, які розглядають мову як явище суспільне, тісно пов'язане з історією народу, його культурою. Іншими словами, на сучасному етапі відбувається гуманізація мовознавства» [8, 146].

Мета статті полягає у тому, щоб простежити, як лінгвокультурний концепт «простір» об'єктивується мовними засобами – локативними іменниками і як характерні локальним об'єктам властивості, ознаки відображуються в актах лексичної деривації у семантичній структурі локативних відсубстантивів (на прикладі окремої групи локативних іменників – назв географічних об'єктів), проаналізувати з позицій основоцентричного словотвору найбільш типові і регулярні для локативних іменників – назв географічних об'єктів словотвірні семантичні зв'язки та явища потенційного словотвору.

Виклад основного матеріалу. За кілька останніх десятиліть ситуація у слов'янському мовознавстві кардинально змінилась. Було усвідомлено, що дані про мову – спеціально відібрані та спеціально опрацьовані – можуть та повинні використовуватись для розробки більш широкого кола проблем, які стосуються як природи людського розуму та інтелекту, так і його поведінки, що виявляє себе у всіх процесах взаємодії людини з навколишнім світом та іншими людьми. Мова почала досліджуватись не тільки як унікальний об'єкт, що розглядається ізольовано (тобто в самій собі і для себе), але й значною мірою як засіб проникнення до всіх ментальних процесів, які відбуваються в голові у людини й визначають власне її існування та функціонування у суспільстві. Подібне розуміння мови і мети теоретичного мовознавства народжувалось перш за все під впливом виникнення нової науки – науки когнітивної [11, 9]. Когнітивний підхід до мови передбачає спробу розгляду усіх досліджуваних мовних явищ і процесів, одиниць і категорій за їхніми зв'язками з іншими когнітивними процесами – із сприйняттям і пам'яттю людини, її уявою і емоціями, мисленням.

Оскільки мова існує і розвивається як матеріальна система відображення дійсності, слова як мовні знаки явищ дійсності пов'язані між

собою, як і взаємозв'язані відображувані ними явища самої дійсності. “Мовне освоєння” фактів і явищ у їх взаємозв'язку, зокрема й навколишнього простору, тобто формування мовної картини світу, найяскравіше відображається у мисленнево-мовленневих процесах, що завершуються виникненням вторинних однослівних одиниць номінації – похідних слів. Найменування, яке здійснюється у лексичній формі, представляє собою не тільки процес позначення денотата, але водночас процес пізнання і комунікації [7, 68]. «Специфіка похідного слова як бінарної одиниці, що включає твірну основу й словотворчий формант, не дозволяє обмежитися лише аналізом ролі формуючої частини у дериваційних процесах, нехтуючи базовою» [6, 7]. Смилова функція похідного слова як одиниці інформації включає формування поняття і передавання певного мислинневого образу у процесі комунікації.

Дослідження дериваційних процесів у когнітивному аспекті дає змогу виявити закономірності у перетворенні семантики твірного слова, зокрема з'ясувати, які семантичні компоненти твірного слова знаходять своє місце і розвиток у семантико-словотвірній структурі конкретного похідного залежно від того, яке смислове завдання акту деривації і конкретні цілі зміни статусу вихідної одиниці. Останнє передбачає встановлення семантичних відношень між твірними і похідними словами, які визначають, в свою чергу, словотвірні значення (СЗ) похідних. «Встановлене семантичне відношення твірних і похідних імплікує відповідне словотвірне значення, і такий напрямок імплікації й лежить в основі виведення й опису останнього» [13, 34].

Зміст кожного слова представляють як сукупність елементарних смислових ознак, елементарних смислів – сем. «Кожна сема є відображенням у свідомості носіїв мови розрізнявальних рис, об'єктивно властивих денотату, або як таких, що приписуються йому даним мовним середовищем» [4, 95]. У такій дефініції сем як найменших одиниць змісту відображено зв'язок між семами і екстралінгвістичними факторами.

Слова однієї ЛСГ, об'єднані на основі певної семантичної ознаки, здебільшого об'єднуються також і на основі спільних словотворчих можливостей. Так, наприклад, географічні об'єкти, як і будь-які інші предмети, можуть мати певні характерні, особливо виражені ознаки. Актуалізація в процесі словотворення у семантичному просторі ТС – назві географічного об'єкта - семи «характерна ознака» сигніфікативного компоненту значення є основою для появи похідних, які об'єктивують семантичні відношення «географічний об'єкт» – «характерна ознака (цього) об'єкта»: *бережистий, згористий, крутогорий, кручуватий* (СЗ «якому властива характерна розрізнявальна ознака»).

Основними семантичними поняттями у когнітивній лінгвістиці є «концепт» і «мовна картина світу». Під концептом розуміють ментальний прообраз (нерозчленоване уявлення про об'єкт), ідею поняття і навіть саме поняття. Він має двоїсту сутність – психічну та мовну. З одного боку, це ідеальний образ, чи, точніше, прообраз, що уособлює культурно зумовлені уявлення мовця про світ, з іншого – він має певне ім'я у мові.

У людській свідомості існує певним чином організована система основних локативних концептів, які у мові репрезентують п'ять основних груп локативів. Їх утворюють : 1) назви, пов'язані з простором, орієнтацією в ньому, параметрикою, в т. ч. географічною (*верх, низ, бік, кінець, край, схід, захід*); 2) назви природних географічних об'єктів, розміщених на твердій поверхні землі (*долина, луг, ліс, гай, поле, вільшаник, берег, печера, скеля*); 3) назви водних географічних об'єктів (гідрооб'єктів) (*ріка, озеро, лиман, брід*); 4) назви антропогенних географічних об'єктів (*вал, дорога, стежка, місто, село*); 5) назви площ, ділянок землі, спеціально відведених під що-небудь, на яких щось відбувалося (-ється), розміщувалося (-ється) (*город, пасовище, пожарище, коноплице*); 6) назви штучних локальних об'єктів – артефактів (*дім, хата, хлів, комора, двір, школа, завод*). Основну частину локативів становлять іменники з конкретною предметною віднесеністю: це і назви природних реалій (*гора, озеро, яр* і под.), і назви артефактів (*дім, двір, кімната, школа* і под.).

Семантична неоднорідність локативів зумовлена об'єктивними факторами реальної дійсності – специфікою позначуваних предметів-денотатів, власне різна денотативна віднесеність лексичних одиниць покладена нами в основу семантичної типології локативних іменників. Особливості семантики локативних іменників, їх семантична неоднорідність і, як наслідок, субкатегоризація локативного значення – питання мало досліджені.

У мові семантичну категорію «лосі» формують передовсім однослівні найменування – непохідні і похідні локативні іменники (другі переважають). Локативний іменник як твірна база є цікавим об'єктом дослідження словотвірної системи будь-якої мови, незалежно від того, до якого структурного типу вона належить.

Предметне значення локативних іменників – назв географічних об'єктів і артефактів є суто денотативне за своєю природою, визначається референцією імені, основною рисою значення є дискретність денотата. Семантична організація локативних іменників, як і інших назв з конкретною предметною віднесеністю, в найбільшій мірі пристосована до функції ідентифікації предмета в єдності всіх його зв'язків і відношень.

Оскільки усі локальні об'єкти, на відміну від більшості предметів матеріального світу, є об'єктами статичними (мають природні або штучно встановлені межі, постійне місце розташування і т.д.), їм властиві стали характерні для них денотативні ознаки – «конфігурація», «протяжність», «положення у просторі по горизонталі і вертикалі», «заселеність живими істотами» і под. Підкреслимо, що для локативних іменників при встановленні словотворчих відношень характерна актуальність як екстенціонального, так і інтенціонального компонентів значення, і в першому, і в другому випадку спостерігається семантична різноманітність цих відношень. Більшість з перелічених ознак властива передусім географічним предметам. Досить нечітке природне членування географічного континууму (місцевості) за своєю конфігурацією (гора, долина, рівнина, горб і т.д.) дістало в процесі його осмислення людиною більшої конкретизації. Виділені і осмислені особливості географічних предметів знайшли у мові відображення у численних словотвірних зв'язках твірних іменників – назв географічних предметів з їх похідними, які простежуються у структурі словотвірних парадигм (СП) цих іменників.

Обмежені обсягом статті, розглянемо на конкретних прикладах функціональну актуалізацію семантики окремих непохідних локативних іменників – назв географічних об'єктів – як твірних для похідних вербальної зони типової словотвірної парадигми.

Типова СП локативних іменників має чотиризонну структуру з такими семантичними позиціями в кожній із зон: субстантивна – «носіє предметної ознаки», «заперечення предметної ознаки», «модифікація просторового значення», «демінутивність», «збірність», ад'єктивна – «загальна відносність», «конкретизація просторової ознаки», «який має велику кількість того, що названо твірним словом», «який не має або позбавлений того, що названо твірним словом», «якому властива характерна розрізнявальна ознака, названа твірним словом», вербальна – «здійснювати дію, яка переважно виконується в(на) місці, названому твірним словом», «створювати те, що названо твірним словом», «набувати ознаки того, що названо твірним словом», «наділяти тим, що названо твірним словом», адвербіальна – «адвербіалізація просторової ознаки».

Характер словотвірних відношень похідних субстантивної, ад'єктивної зон з твірними іменниками – локативами і похідними вербальної зони від тих самих твірних має принципові відмінності.

Якщо семантико-словотвірні процеси утворення відлокативних іменникових та прикметникових похідних базуються на семантичному «освоєнні» компонентів семантичної структури самого твірного, то поя-

ву вербативів детермінують більшою мірою синтагматичні відношення твірного слова, не зважаючи на те, що у розряді іменних лексем у порівнянні з дієслівними номінативна значущість превалює над синтагматичною. Теоретичні передбачення лексикалізації вербативів на базі локативних іменників ґрунтуються на з'ясуванні різних способів участі твірних іменників в організації мотивувальної синтаксичної конструкції – перифрази деривата. Твірний іменник може, по-перше, співвідноситися з різними предикатами, і, по-друге, займати у мотивувальній конструкції різні синтаксичні позиції. Отже, для з'ясування словотворчих процесів творення відсубстантивних дієслівних похідних необхідно не тільки виявити можливі типи мотивувальних синтагм, але й «передбачити різні можливі ролі іменника в цих висловлюваннях і різні предикати до одного імені. Тут потрібна процедура реконструкції предиката з визначенням місця мотивувального слова відносно відновлюваного предиката» [10, 178]. Різні ситуативні відношення суб'єкта дії до локального об'єкта, в (на) якому, в межах якого дія відбувається, а також властиві самому локальному об'єкту специфічні предикативні ознаки об'єктивуються відповідними словотвірними відношеннями з подальшою їх реалізацією у похідних певного СЗ: «місце» – «дія, яка може відбуватися в (цьому) місці», напр., *океанити, подорожувати, печерувати* (СЗ «здійснювати дію, яка переважно виконується в (на) місці, названому твірним словом»); «місце» – «наділяти інший локальний об'єкт ознаками (цього) місця», напр., *залісити, заболотити* (СЗ «наділяти тим, що названо твірним словом»); «місце» – «виділятися в навколишньому просторі (цими) характерними локальними ознаками», напр., *кучугуритися, горбитися* (СЗ «набувати ознаки того, що названо твірним словом»); «місце» – «поділяти територію на (такі) локалізовані частини», напр., *межувати, районувати* (СЗ «створювати те, що названо твірним словом»).

Кожна людина зокрема і суспільство загалом під впливом різних зовнішніх чинників виробляють певні способи сприйняття світу, інтерпретують ті чи інші явища у ньому, що, зрозуміло, знаходить своє відображення у мові, яка є віддзеркаленням сприйнятого людиною навколишнього світу. Так, події під час і після Майдану – Революції Гідності – на початку 2014 року у Києві закарбувалися не лише у свідомості українців, а й знайшли своєрідне віддзеркалення у мові, зокрема, у її словотвірній системі. «Майдан не завершився. Майданом стала вся Україна – майданять від Львова до Луганська», - читаємо в газеті «Київ вечірній» у час акцій протестів на Майдані Незалежності у лютому 2014 року. Дж. Лакофф, аналізуючи метонімічні концепти, зокрема, і просто-

рові, зазначає, що вони дають можливість осмислювати певну сутність в межах її зв'язків з іншими сутностями. Метонімія МІСЦЕ ЗАМІСТЬ ПОДІЇ (зберігаємо авторське написання – О. С.) мотивована нашим досвідом, що вказує на зв'язок між подією і місцем, де вона відбулася» [12, 66]. Вже ні у кого не викликає здивування чи непорозуміння вживання похідного вербатива від слова «майдан» – «майданити». Неузалежне «майданити» вживається у мовленні в доволі різноманітних конотаціях. У друкованих ЗМІ та в інтернетмережах знаходимо підтвердження того, що слово «зажило» своїм окремишим життям залежно від того, хто і в якій ситуації до нього вдається для передачі певних життєвих ситуацій. Проаналізуємо для прикладу окремі виявлені нами у різних джерелах контексти із словоформою «майданити».

Одна із статей в інтернет-виданні «Українська правда» (за 12. 02. 2014 р.) вийшла під назвою «Мистецтво «майданить»: Іван Франко у касці». У ній ідеться про те, що у центрі Києва на стінах з'явилися креативні – «революційні» – портрети класиків української літератури (І. Франка у касці, Т. Шевченка з хусткою на обличчі та Л. Українки у протигазі) невідомого стріт-артхудожника із доречними у час Євромайдану надписами (його політичні плакати про В. Януковича «розходилися» і перепошувалися у мережі Інтернет із шаленою швидкістю, а критики порівнювали його роботи з роботами всесвітньо відомого англійського художника графіті Бенксі, особа котрого досі не встановлена, а роботи автора коштують чимало нулів). Тут, безперечно, інтерпретація слововживання однозначна: автор статті потверджує, що мистецтво теж може допомагати у боротьбі, підтримувати і додавати сил.

Окрім позитивної конотації («Ми достатньо «майданили», нам потрібно будувати нову країну» - з інтерв'ю народного депутата Анни Гопко виданню «Подробности» від 03. 11. 2014 р.; «Як українці та грузини «майданили» проти «повзучої» окупації Путіна» – із статті в «Українській правді» за 18. 07. 2015 р. про спільну акцію протесту громадян України та Грузії проти окупації російської армії та ін.), вербатив-оказіоналізм «майданити», мабуть, з не меншою частотністю вживається і у край негативному значенні. Було багато випадків появи плакатів (на тоді ще неокупованих територіях) з такими написами: «Вони майданять – Донбас працює» (зрозуміло, російською мовою, переклад наш) . Або, наприклад, в одному із центральних кіровоградських видань стаття про те, як влада міста за допомогою шахрайських схем відбирала майно у активістів Майдану, мала назву «Майданю Удар» (мається на увазі однойменна політична партія). І вже зовсім саркастично (навіть не іронічно), зневажливо звучить назва статті в одному із сепаратистських ін-

тернет-виданнях NewsOboz.org з посиланням на informator.lg.ua (від 05. 02. 2016 р.) на окупованій території Луганської області: «Торгівельники в ЛНР вирішили не «майданити», але про всяк випадок об'єднатися» (переклад наш).

В окремих випадках аналізований вербатив набуває зовсім неочікуваного значення. «А жертвувати треба з розумом, бо війна скінчиться, може, фюрера трясця вхопить, і все затихне, а людям треба жити, заробляти і годувати себе. Ми не «жукови», аби не оглядатися на жертви. Бо мета є роздобути Донбас, аби люди потім пішли на Київ «майданити» непокірного Порошенка – і Путін знову буде правити Україною» (з допису блогера). Тут у слові «майданити» прочитується неоднозначна семантика: «скидати, позбавляти влади», «заставити йти на поступки».

Інтерпретація семантики похідного вербатива «майданити» у цих мікроконтекстах засвідчує, що «структура наших просторових категорій виникає з постійного досвіду взаємодії людини з простором, тобто з нашої взаємодії з матеріальним світом. Поняття, які виникають в результаті такої взаємодії, і можна назвати «поняттями, якими ми живемо» у фундаментальному значенні» [12, 94]. Україна «живе» цими поняттями вже третій рік поспіль. І вони уже назавжди будуть у пам'яті і свідомості українців.

Аналіз цих мовних фактів уможливує такий висновок. Фразеологізація похідного в таких випадках – це не прирощення значення, а «своєрідне з б е р е ж е н н я (розрядка автора), хоч і в прихованому, імпліцитно не вираженому вигляді, тої інформації, що була пов'язана з лексичною сполучуваністю мотивувального слова у вихідній мотивувальній структурі» [10, 170]. Інтерпретація словотворчих процесів в основоцентричному аспекті, зокрема щодо семантико-синтаксичної позиції твірного слова у мотивувальній синтаксичній конструкції – перифразі, за своєю суттю співзвучна з ідеями «конструкційної граматики» Ч. Філлмора (теорія семантичних відмінків), яка у когнітивній лінгвістиці характеризується особливою оригінальністю.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Отже, становлення і розвиток основоцентричного словотвору, що характеризується посиленням уваги до проблем самого процесу породження вторинних номінативних одиниць, можливістю процесуальної й результативної інтерпретації дериваційних одиниць, знаменували новий етап дериватологічної науки, як і мовознавства в цілому, – «інтерпретуючий» період, за влучним визначенням М. Ф. Алефіренка [1, 7].

«Враховуючи тісний зв'язок номінативної і когнітивної діяльності, одержані дані виходять за межі чисто лінгвістичного інтересу і дають

зможу з'ясувати окремі сторони пізнавальної діяльності людини, структури мисленнєвого освоєння навколишнього світу» [6, 166]. Основою центричні дослідження словотвору, здійснювані у когнітивному аспекті, дозволяють простежити, як власне «малюнок логічних зв'язків різних предметів і їх взаємовідношень в реальній дійсності відображується у значенні слів і детермінує утворення різних асоціацій, можливих шляхів і мотивів вторинних найменувань» [14, 136].

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Алефиренко Н. Фразеология в свете современных лингвистических парадигм. – Москва: Элпис, 2008. – 272 с.
2. Бацевич Ф.С., Космеда Т.А. Очерки по функциональной лексикологии. – Львов: Світ, 1997. – 392 с.
3. Бачкур Р. Семантика твірного слова як словотвірний детермінант / Роман Бачкур // Вісник Прикарпатського національного університету : Філологія. – Вип. 36-37. – Івано-Франківськ, 2012. – С. 67-71.
4. Гак В.Г. К проблеме гносеологических аспектов семантики слова // Вопросы описания лексико-семантической системы языка. Тезисы докладов, ч.1. М., 1971.- 173с.
5. Грещук В.В. , Бачкур Р. О., Джочка І. Ф., Пославська Н. М. Нариси з основою центральної дериватології/ За ред. В. Грещука. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2007. – 348 с.
6. Грещук В.В. Український відприкметниковий словотвір. – Івано-Франківськ: Плай, 1995. – 208 с.
7. Колшанский Г. В.: Некоторые вопросы семантики языка в гносеологическом аспекте// Принципы и методы семантических исследований. - Москва: Наука, 1976. – 379 с.
8. Кочерган М. П. Загальне мовознавство. – Київ: Академія, 2006. – 464 с.
9. Кубрякова Е. С. Краткий словарь когнитивных терминов. – М.: Филол. ф-т МГУ им. М. В. Ломоносова, 1997. – 245 с.
10. Кубрякова Е.С. Типы языковых значений. Семантика производного слова. – М: Наука, 1981. – 200 с.
11. Кубрякова Е.С. Язык и знание. На пути получения знаний о языке: части речи с когнитивной точки зрения. Роль языка в познании мира. – М.: Языки славянской культуры, 2004. – 560 с.
12. Лакофф Джордж, Джонсон Марк. Метафоры, которыми мы живем. – М.: Едиторнал УРСС, 2004. – 256 с.
13. Манучарян Р.С. Словообразовательные значения и формы в русском и армянском языках. - Ереван: Луйс, 1988. – 315с.
14. Уфимцева А.А. Роль лексики в познании человеком действительности и в формировании языковой картины мира// Роль человеческого фактора в языке: Язык и картина мира. –М: Наука, 1988. –216 с.
15. Ципердюк О. Д. Словотвірна парадигма в системі комплексних словотвірних одиниць: спецсеминар : [навчально-методичний посібник] / Оксана

Ципердюк. – [вид. 2-ге, доповн. і переробл.] – Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2009. – 112 с.

REFERENCES

1. Alefirenko N. Frazeologiya v svete sovremennyih lingvisticeskikh paradigim. – Moskva: Elpis, 2008. – 272 s.
2. Batsevich F.S., Kosmeda T.A. Ocherki po funktsionalnoy leksikologii. – Lvov: SvIt, 1997. – 392 s.
3. Bachkur R. Semantyka tvirnogo slova yak slovotvirnyi determinant / Roman Bachkur // Visnyk Prykarpatskoho natsionalnogo universytetu : Filolohiia. – Vyp. 36-37. – Ivano-Frankivsk, 2012. – S. 67-71.
4. Gak V.G. K probleme gnoseologicheskikh aspektov semantiki slova // Voprosy opisaniya leksiko-semanticheskoy sistemyi yazyika. Tezisy dokladov, ch.1. M., 1971.- 173s.
5. Greshchuk V.V. , Bachkur R. O., Dzhochka I. F., Poslavska N. M. Narysy z osnovo tsentrychnoi deryvatolohii/ Za red. V. Greshchuka. – Ivano-Frankivsk: Misto NV, 2007. – 348 s.
6. Greshchuk V.V. Ukrainyskiy vidpryketnykovyi slovotvir. – Ivano-Frankivsk: Plai, 1995. – 208 s.
7. Kolshanskiy G. V.: Nekotoryie voprosy semantiki yazyika v gnoseologicheskome aspekte// Printsipy i metody semanticheskikh issledovaniy. - Moskva: Nauka, 1976. – 379 s.
8. Kocherhan M. P. Zahalne movoznavstvo. – Kyiv: Akademiia, 2006. – 464 s..
9. Kubryakova E. S. Kratkiy slovar kognitivnyih terminov. – M.: Filol. f-t MGU im. M. V. Lomonosova, 1997. – 245 s.
10. Kubryakova E.S. Tipyi yazyikovyih znacheniy. Semantika proizvodnogo slova. – M: Nauka, 1981. – 200 s.
11. Kubryakova E.S. Yazyik i znanie. Na puti polucheniya znaniy o yazyike: chasti rechi s kognitivnoy tochki zreniya. Rol yazyika v poznanii mira. – M.: Yazyiki slavyanskoy kulturyi, 2004. – 560 s.
12. Lakoff Dzhordzh, Dzhonson Mark. Metaforyi, kotoryimi myi zhivem. – M.: Editornal URSS, 2004. – 256 s.
13. Manucharyan R.S. Slovoobrazovatelnyie znacheniya i formy v russkom i armyanskom yazyikah. - Erevan: Luys, 1988. – 315s.
14. Ufimtseva A.A. Rol leksiki v poznanii chelovekom deystvitelnosti i v formirovaniy yazyikovoy kartiny mira// Rol chelovecheskogo faktora v yazyike: Yazyik i kartina mira. –M: Nauka, 1988. –216 s.
15. Tsyperdiuk O. D. Slovotvirna paradyhma v systemi kompleksnykh slovotvirnykh odynts: spetsseminar : [navchalno-metodychnyi posibnyk] / Oksana Tsyperdiuk. – [vyd. 2-he, dopovn. i pererobl.] – Ivano-Frankivsk : Lileia-NV, 2009. – 112 s.